

Griffin Hansbury

A maszkulin Vaginális: Queer férfiak megtestesülésével való munka a transgender-küszöbön¹

„A nemi különbségek felismerése annyit tesz, mint véget vetni a játéknak.”
(Lacan és Granoff, 1956)

Queer² transznemű pszichoanalitikusként, miután sok éven keresztül dolgoztam queer, leszbikus, meleg, heteró, cisznemű³ és transznemű páciensekkel, érdeklődésem elfordult a transznemű-élmény szembetűnő jelenségeitől, és inkább az kezdett el foglalkoztatni, hogy az általam úgynevezett *transgender-küszöb* [transgender edge] hogyan lokalizálható és világítható meg transz- és cisznemű emberekben egyaránt. Transgender-küszöb alatt pszichés teret – határhelyzeti teret, átmeneti teret, játékteret – értek, amelyben testrészek és nemi jelentőséggel bíró darabok egymásnak ütköznek és összeolvadnak. Csúszós szegélyeivel a transgender-küszöb olyan határt képez, amely szabályozás nélkül lyukacsossá válik, lehetővé téve törvényen kívüliek behatolását, besiklását egy nehezen meghatározható zónába.

Ennek fényében kívánom vizsgálni a cisznemű férfiakat és kapcsolatukat az úgynevezett Vaginálissal [the capital-V „Vaginal”]⁴ – nem a vaginával magával, hanem a Fallikus szimbolikus ellenpárjával, amelytől a pszichoanalízis túl sokáig tagadta meg a figyelmet és a konceptualizációs erőfeszítéseket. Minthogy közel sem olyan jól definiált és alaposan feltárt, mint a Fallikus, és nevére vonatkozóan nincsen általános megegyezés, amely olvashatóvá tehetné, a Vaginális határokkal dacol,

¹ Eredeti megjelenés: Griffin Hansbury: The Masculine Vaginal: Working with Queer Men’s Embodiment at the Transgender Edge. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 2018, 65(6): 1009-1031.

² Eredeti jelentése ’különös, furcsa, buzi’. Itt a normatívtól eltérő szexuális és/vagy nemi identitást, identitásokat jelöli. A szóról és a queer-elméletéről bővebb tájékozódásért lásd pl. Annemarie Jagose Bevezetés a queer elméletbe című könyvének Queer elméletek fejezetét (Új Mandátum, 2003, 75-97). (A ford.)

³ A *cisznemű* melléknév 2015-ben került be az *Oxford English Dictionary*-be, és „olyan személyt jelöl, akinek személyes identitástudata megegyezik a születéskor adott szexusával és nemével”. Ahogyan a heteroszexuális a homoszexuálshoz viszonyul, úgy viszonyul a cisznemű a transzneműhöz. Azonban, amint azt máshol kifejtettem (Hansbury, 2011a), a „cisz és transz” újabb binaritássá vált. Fontos figyelembe venni, hogy mindkét nemi élmény egy spektrumon, valamint identifikációk egy mátrixában léteznek. A *cisznemű* mindazonáltal hasznos fogalom azon emberek leírására, akik nagyrészt nem transzneműek.

⁴ A szerző a szövegben végig nagy kezdőbetűvel írja a Vaginális főnevet (*the Vaginal*) és melléknévet (*the Vaginal wish*), valamint a Fallikust (*the Phallic*) is ilyen formában használja. (A ford.)

ahogyan azt szemantikus forrása is tenni látszik – terjeszkedő, megnyíló, a sötétségbe nyúló, a test mélyebb rétegeivel kapcsolódó, és fogalmilag hasonló, mint egy, a pszichében neki megfelelő tér, amely képes kitarulni vagy becsukódni, levegőt biztosítani vagy lehatárolni, egy mentális tér egymásba érő átjárókkal és boltozatokkal. A fantáziában a testek számára, akár rendelkeznek fizikai vaginával, akár nem, a Vaginális hozzáférést biztosíthat a belsőhöz, a receptivitáshoz, a nyitottsághoz és a kifejezőképességhez.

Szeretném itt a Vaginálist leválasztani a szigorú értelemben vett nőiről, hogy az analitikus számára, aki mindenféle nemű [gender] és szexusú [sex]⁵ emberrel foglalkozik, elfogadhatóbb legyen hozzáférhetősége, akár csak a Fallikusé. Ez az elgondolás a fogalmi kereteken túl számos olyan transznemű férfi valós, megtestesült tapasztalatára utal, aki egészben, részben és/vagy átmenetileg „női” testben él. Sok cisznemű, queer és nem-queer férfi fizio-pszichés valóságára is alkalmazható lehet.

Kevin

„Nem hiszem el, hogy tényleg a pinámról beszélünk!” – kiáltott fel Kevin az ülésen izgatottságában és meglepetésében, hogy önmagának ez a része végre napvilágra került. Hat éven át tartó közös munkánk során cisznemű meleg férfi páciensem sosem merészelte hangosan kimondani nevét e résznek, amelyet annyira szégyellt – és annyira potensnek talált. Megtestesült fantáziáiban nyílása mély, kiterjedt és tágas volt, egy „szívó fekete lyuk”, amely gravitációs erejének köszönhetően képes bevenni⁶ és magában foglalni nagy tárgyakat – bolygó méretű péniszeket, egy teljes Tejútnyi ejakulátumot. Olykor úgy gondolt ánuszára, mint *cunt*, azaz pina, olykor úgy, mint *pussy*, azaz puncsi. A következő módon magyarázta a két megnevezés közti különbséget: míg a *pussy* puha, a *cunt* kemény, szívós, erős. Olyan szó, amely kemény mássalhangzóval kezdődik és végződik. A C [ejtsd k] a torok hátuljából indul, és aztán a hang úgymond előre- és aztán felszökken, a fogakon végződő t-vel, amely levegőként tör ki. A *cunt*nak lökése van. És harapása. Ahogyan egyre szabadabban beszélt erről a részről, Kevin hangjában növekvő magabiztosság érződött.

Azt mondtam: „A szégyene mellett, úgy hallom, valamiféle büszkeséget is érez a pinája felett.”

Amikor kiejtettem a tiltott szókapcsolatot – a *pinát* a birtokos *maga* előzte meg –, éreztem, ahogyan egyfajta borzongás, reszketés fut át a szobán. Kevin szóhasználatát

⁵ Judith Butler *Jelentős testek* című könyvének magyar fordításából (Új Mandátum, 2005) kölcsönözve az ötletet, amikor a szerző *genderről* (társadalmi nem) és *sexről* (itt: biológiai nem, szexus) beszél, én a fordításában a „nem és szexus” kifejezéseket alkalmazom, enyhítve azt a dichotóm és szembenálló jelleget, amelyet a „társadalmi és biológiai nem” megoldás kölcsönözne a jelentésnek; a „biológiai nem” csak a *biological sex* fordításaként jelenik meg. Abban az esetben azonban, amikor a *gender* külön (a *sex* vagy a *body* nélkül) szerepel, az egyértelműség érdekében a magyar „társadalmi nem” kifejezést használom. (A *ford.*)

⁶ A *take in* kifejezést következetesen úgy fordítom, „bevesz”, a szerző szándéka ugyanis a vagina és a Vaginális aktivitásának hangsúlyozása. A „befogad” ige az előbbivel szemben túlságosan passzív lenne. Ez a probléma a *receptive* fordításánál is fennáll, amelyet így – kivéve, amikor kifejezetten passzív-befogadásról van szó – meghagytam „receptívnek”. A szerző ehhez kapcsolódó gondolatairól lásd a 11. lábjegyzetet. (A *ford.*)

nem módosítottam *ánuszra* vagy *segglyukra*. Nem volt szüksége javításra. Ha születésükkor nőként bejegyzett transz férfi pácienseimnek lehet farkuk [*cock*], akkor cisz férfi pácienseimnek is lehet pinájuk.

A transznemű megtestesülés gyakran foglal magában fantomjelenségeket (Langer, 2014; Salamon, 2010; Ramachandran és McGeoch, 2008; Prosser, 1998). Sok transz férfi, aki semmiféle nemi helyreállító műtéten nem esett át, számol be arról az érzetről, hogy pénisszel rendelkezik. A *cock* vagy *dick* szavak utalhatnak a felcsatolható dildókra, a transz férfi fizikai genitáliájára vagy a testben érzett fantomfalloszra. Egy cisznemű leszbikus ugyancsak használhatja farkát erotikus játéokban, ahogyan néhány nem-leszbikus cisznemű nő is visel felcsatolható dildót, hogy férfi partnereibe hatoljon. Nők ezen kívül nem-szexuális helyzetekben is bevethetik farkukat. A *G.I. Jane* című film egyik jelenetére gondolok, amelyben Demi Moore heteroszexuális, cisznemű, maszkulin nőként egy brutális Navy SEAL-kiképzés közepette azt mondja férfi főtisztnak „szopja le a faszomat!” Kulturális értelemben van tér egy felhatalmazott női fallosz számára. A tárgy legalább már megfogant, akkor is, ha a pszichoanalízis még nem látott hozzá fantazmagórikus kidolgozásához. Elképzelhető-e a tér egy felhatalmazott férfi vagina számára is? Vagy a férfi punci arra ítéltetett, hogy örökösen a kasztrációval és a kiheréléssel tegyük egyenlővé? Engedélyezhetjük-e, hogy Kevin pinája felett érzett büszkesége valami mást is jelentsen, mint a szégyene ellenében fellépő reakcióformálást?

Az évek során, amikor meleg férripáciensek feminin/nőileg kódolt nyelvezet segítségével hivatkoztak önmagukra vagy testrészeikre, úgy tűnt, a pillanat mindig elérkezik a következő kérdésre: *Szabad ezt?* Megengedhető egy férfi számára, hogy nyíltan megbecsülje feminin, receptív részeit egy olyan kultúrában, amely következetesen azt várja el tőle, hogy értékelje le azokat? Pácienseim elővigyázatosan fedik fel ezen részeiket. És ezek gyakorta, habár bizonyára nem mindig, azután merülnek fel, hogy a páciens tudomást szerez az én transzneműségemről.

Noha nyilvánosan vállalom nemi identitásomat, életem más részleteihez hasonlóan ez sem olyasvalami, amit általánosan felfedek páciensek előtt, kivéve, ha a klinikai anyag azt sugallja, hogy a páciens már valamilyen szinten foglalkoztatja az én nemem, és/vagy fantáziál róla. Ezekben az esetekben óvatosan érdeklődöm fantáziáiról, és talán megosztom, hogy transz vagyok. Néhány páciens, transz- és ciszneműek egyaránt, csak emiatt keresnek fel engem. Azok, akik nem tudják, egyszerűen kideríthetik, ha rám keresnek Google-ön. Azok a cisznemű férripáciensek, akik tudomást szereztek transzneműségemről, egy sor reakciót vonultattak fel, köztük a csalódottság és izgalom vegyületét, de a többség a femininnek tekintett részei felé való hirtelen nyitottsággal válaszolt. Egy meleg páciens azt mondta nekem: „Most már több mindent megoszthatok magával – a mély, sötét titkaimat.” Testbeszéde puhábbá vált, ahogyan a kanapén közelebb húzódott felém, és addig elhallgatott életéről kezdett beszélni, amelyben női ruhákba öltözött. Egy másik meleg páciens azt mondta: „Most már úgy érzem, biztonságban beszélhetek lányrészeimről.” Egy heteró férripáciens elismerte, hogy élvezi, ha nők anélkül belé hatolnak, mondván, „Olyan, mintha a bennem lévő nőt basznák meg.” És egy másik meleg férfi elmesélte, hogy önmagára „pussy boyként”, vaginával rendelkező férfiként gondol; ez útnak indított minket, hogy felfedezzük összetett kapcsolatát a szexszel és saját testével.

Kevin időről időre hangosan ábrándozott szexuális orientációmról, de megtorpant, mielőtt nyíltan rákérdezett volna. Sosem kérdezett nemi identitásomról. Ha fel is fedezte az analitikus téren kívül, hogy transz vagyok, soha nem említette meg. Transzneműségem mindenek ellenére bizonyára ott volt a térben, ahogyan az elkerülhetetlenül megtestesül és pszichésen szerves módon összefonódik azzal, ahogyan gondolkodom és érzek. Az információ jelen van, és hatást gyakorol az áttételre, függetlenül attól, hogy a páciens számára tudatossá válik vagy sem.

Ahogy cisznemű páciensek elkezdik felfedezni önmaguk nem-egészen-cisznemű aspektusait, elérkezünk arra a helyre, amelyre a *transgender-küszöbként* gondolok, egy helyre, ahol a szavak, amelyek látszólag nem tartoznak a saját nemhez, mindazonáltal szexuális fantázia vagy élmény leírására szolgálnak. Amennyiben a transgender-küszöb ellenszegül annak, hogy a szexusok közötti különbség megváltoztathatatlan (és átjárhatatlan), akkor olyan pszichés teret képez, amely grandiozitással és szégyennel, irigységgel és mások irigységétől való félelemmel telik meg. Hogy merészeled megpróbálni, hogy mindkettő a tiéd legyen?

„A készítés, hogy mindkét szexussá váljunk”, amelyet oly gyakran patológiának tekintenek, amikor transznemű páciensek kifejezésre juttatják (Hansbury, 2011b), mégis nagyon gyakori, ahogyan Kubie-nál (1974) is láthatjuk: „Az a hallgatóságos vagy nyílt feltevés, hogy bármely emberi lény bármikor azt akarná, hogy csak az egyik szexus legyen a másik kizárásával, pszichoanalitikusan nézve naiv és szembe megy minden analitikus tapasztalattal [...]. Az emberi cél, úgy tűnik, majdnem változatlanul az, hogy mindkét szexus legyünk” (360). És mégis, ahogyan Elise (2001) írja, „a felnőttek gyakran kevésbé-inkluzív nemi önkifejezésükben”. Fast túlzott inkluzivitás [*overinclusivity*] elméletének (1978) alternatívájaként – amely azt a koragyerekkori elképzelést jelöli, hogy minden társadalmi nemi lehetőség elérhető az én számára, s amelyről később le kell mondani – azt javasolja, hogy a nemi identításra „talán érdemesebb úgy hivatkozni, mint ami vagy inkluzív (rugalmas és integrált) vagy kevésbé-inkluzív-exkluzív (rigid normatív hasítás »femininre« és »maszkulinra«)” (528).

Ahogy én látom, a Kevinhez hasonló páciensek megkísérelnek a kevésbé-inkluzív exkluzivitásból elmozdulni az inkluzivitás felé. Ez nem egyszerű feladat. E szégyen és félelem körül szerveződő kísérletet a páciens úgy élheti meg, mint lázadást korai tárgyainak rendelkezései és a társadalom ellen, a tiltások ellen, amelyeket felettes-éjébe internalizált. A kísérlet, ahogyan annak kifejezése is, gyakran rejtve, olykor lehasítva marad. „Nem szabad olyan fiúnak lennem, akinek feminin részei vannak”, mondja a páciens tudattalanul. „Így is, úgy is megteszem, de titokban tartom. Lesz nekem pinám; azaz olyan is leszek, mint egy lány, de ezt lehasítom és egy külön térben őrzöm, ahol nem bánthatják vagy vehetik el tőlem.” Amikor efféle, nemi inkluzivitás elérésére tett kísérlettel szembesül az analitikus, feladata nem a valóságvizsgálat bevezetése, hogy a páciens meggyőzze arról, fel kell adnia vágyát és gyászolnia annak lehetetlenségét, hogy mindkét szexus tökéletes kombinációja⁷ legyen, hanem hogy segítse őt az inkluzivitás küldetésének teljesítésében, és így ne kelljen

⁷ „Tökéletes kombinációról” beszélek, mert ez a tökéletesség lehetetlen. A valóságban sok (transznemű, cisznemű és interszexuális) ember megtestesít aspektusokat mindkét szexusból.

többé hasításhoz folyamodnia. A lehasított részek hajlamosak a pszichét és a szómát egyaránt kísértetni, csörgetik láncukat, és aggasztó kifejezési formákhoz folyamodnak.

Páciensem „pináját” megtartva és a szót saját hangomon visszatükrözve azt reméltem, hogy csökkenthetem Kevin szégyen- és veszélyérzetét, és hogy teret engedek e része számára, hogy nyíltan, ne pedig titokban éljen.

Az idő során Kevin és én közösen felfedeztük azokat az erős érzéseket és fantáziákat, amelyeket vaginalitása generált. Lépésenként kifejezésre juttatott néhányat a társított veszélyek közül. Aggódott, hogy más férfiak irigyelhetik nyitottságát. Ez arra készítette, hogy elgondolkodjon saját irigységéről. Azt kérdezte, „Vajon azt kívánom, hogy vaginám legyen, mint anyámnak, hogy apám úgy szeressen, mint őt?” Kevin helyesnek, ugyanakkor korlátozónak érezte ezt az önértelmezést. Én is egyetértettem azzal, hogy ez nem a teljes történet. Valószínűleg tudatában volt transzneműségemnek explicit vagy implicit módon, mindenesetre Kevin azt mondta, aggódik, hogy az emberek, engem is beleértve, azt feltételezik, hogy „minden meleg férfi csak lány akar lenni”, amely egy, a bináris gondolkodáson nyugvó feltevés. Azonban a vágy, hogy mindkét szexus attribútumaival bírjunk, nem ugyanaz, mint azt akarni, hogy lányok legyünk. Amire Kevin tudatosan vagy tudattalanul vágyott, az volt, hogy még tagadhatatlan fiúságában is hozzáférést találjon „lányrészeihez”, azokhoz a részekhez, amelyek nyitottak, receptívek és kifejezők voltak (és újra azok lehetnének).

A maszkulin Vaginális

A szakirodalom alig tesz említést meleg férfiak ánuszmintvagina-fantáziáiról és szexuális játékaikról. A homoszexualitás neméről szóló írásában Corbett (1993) kitért arra, hogy az analitikusok a meleg férfi passzivitásra hagyományosan úgy tekintettek, mint problémás feminin azonosulásra „a fallikus aktivitásról való lemondáson, a kasztráció színre vitelén és az ánuszmintvagina-fantáziák megélésén keresztül”. Azonban elismerte, klinikai tapasztalata során ő „nem találkozott olyan meleg pácienssel, aki ánuszmintvagina-fantáziát képzelte el” (351-352). 1993 azonban régen volt, és a társadalmi nemnek, valamint megtestesítésének queer kifejezésmódjai azóta drámai módon megváltoztak. Ugyanez érvényes a pszichoanalízisre. Nemrégiben Corbett frissítette álláspontját: „a penetráció és a penetrációról alkotott fantáziák különböző fantáziák felé/fantáziákba nyithatnak utat, beleértve a szexuális játékot, amelyben az illetőnek vaginája van, és amelyet nem szükséges és nem is kellene egyenlővé tenni a kasztrációval”; habár, tette hozzá, ő még nem találkozott olyan férfi pácienssel, aki vagina-fantáziáról számolna be (személyes kommunikáció, 2014. augusztus 18).

Nem akarom azt a hamis benyomást kelteni, hogy praxisomban nyüzsögnek a Vaginális fantáziáikról mesélő férfiak. Az a sok meleg cisznemű férfi, akivel az évek során dolgoztam, többségében nem számolt be ilyen fantáziáról. Azonban a jelenség⁸

⁸ Ebbe a jelenségbe beleszámítom azokat a Vaginális álmokat is, amelyekben egy korábban fel-nem-fedezett vaginára örömmel lelnek rá, olykor a pénisz hegyén vagy a gátnál. Egy álmódó például benézett heréi mögé, talált egy vaginát, és úgy érezte, „megütötte a jackpotot”. Engem ez a New York-i gyakori álmára emlékeztet,

elég gyakran előkerült ahhoz, hogy megismerésre méltassam – és nem korlátozódik meleg férfiakra. Vaginális fantáziákról heteroszexuálisként azonosuló⁹ cisznemű férfi páciensek is beszámoltak nekem. Míg a szakirodalomból hiányzik, illetve a kollégákkal való anekdotikus eszmecserékben sem kerül elő, én ismétlődően találkozom e jelenséggel rendelőmben, és ez elgondolkodtat azon, hogy saját, nemi jelentőséggel bíró pszichém és megtestesülésem – függetlenül attól, hogy a páciens számára tudatossá válik-e – létrehozhat egyfajta transznemű áttételt, amely meghívja ezeket a fantáziákat. Habár nagy bennem a kísértés, hogy utánajárjak e kérdésnek, túl messzire vezetne; mindenesetre a háttérben velem marad.

A *Studies in Gender and Sexuality* folyóirat „Roundtable on Anal Sexuality and Gay Men” [Kerekasztal az análiszexualitásról és meleg férfiakról] című publikációjában a Vaginálist aligha említik. Futólag megjelenik Jeffrey Guss „The Danger of Desire: Anal Sex and the Homo/Masculine Subject” [A vágy veszélye: Anális szex és a homo/maszkulin szubjektum] című tanulmányban (2010), amikor a szerző azt kérdezi, „Elképzelhetjük-e a férfi ánuszt maszkulin szexuális szervként, amikor azt erotikusan használja, vagy funkcionális hasonlósága a vaginához ellehetetleníti ettől?” (138). Az, hogy ez a kérdés dilemmaként fogalmazódik meg, megmutatja, hogy területünk vélekedése szerint a vagina kizárólag feminin szexuális szerv, és nem lehet maszkulin. De vajon el tudjuk-e képzelni a vaginát és a szimbolikus Vaginálist olyasvalamiként, ami többértékű, felváltva feminin és maszkulin, attól függően, hogy ki használja, milyen módon és milyen céllal? Számomra ez lényegét tekintve olyan kérdés, amelyet transzmodernnek tartok.

Egy korábbi tanulmányban (Hansbury, 2011a) bevezettem a *transzmodernizmus* fogalmát annak a poszt-posztmodern álláspontnak a leírására, amelyben a „mindkettő/semelyik” kerül a középpontba, ahol testek és részeik mindenhatóan telítődhetnek szexus- és nembéli jelentésekkel, irányulhatnak a változásra, és lehetnek akármi mások, mint statikusak. A múltban a kanonizált pszichoanalízis úgy kezelte a szexussal bíró testet, mint ami a társadalmi nem tiszta kinyilatkoztatását nyújtja. Abból a nézőpontból csak két társadalmi nem van, és ha az ember az egyik pozíciónál többet próbál elfoglalni, az felér egyfajta nemi grandiozitással, amely megakadályozza, hogy valamit meggyászoljunk vagy feladjunk. Ez az, amire a társadalmi nem bináris modelljeként hivatkozom. A feminizmus második hullámára és a posztmodernizmusra épülő kortárs pszichoanalitikus genderelmélet leépítette ezt a binaritást, és alternatív koncepciót kínált fel, amelyben a társadalmi nem a maszkulinitás-femininitás kontinuumán helyezkedik el, és vagy összekapcsolódik a születési test anyagságával, vagy nem. Ez az, amire úgy hivatkozom, mint a társadalmi nem sokféleség-modellje. Az én álláspontom az, hogy önmagában véve a bináris és a sokféleség-modell egyaránt elégtelen, mert hamis dichotómiát állítanak fel: az ember vagy a két nem egyikéhez tartozik, vagy közöttük lebeg.

aki lakásában egy addig ismeretlen szobára talál, egy olyan helyen, amelyet korábban egyszerűen figyelmen kívül hagyott. Ébredéskor veszteségérzet jelenik meg: az extra tér csupán fantom.

⁹ Azért beszélek „heteroszexuális azonosulásról”, mert bár ezek a férfiak nagyrészt heteróként azonosulnak önmagukkal, érdeklődnek szexuális gyakorlatok iránt olyanokkal, akiknek péniszük van, legyenek azok cisznemű férfiak vagy transznemű nők. Ugyancsak élvezik, ha cisznemű nők beléjük hatolnak. Bár érdekes az e szexuális orientációt illető különbség az azonosulás és a vágy között, tárgyalása meghaladná tanulmány kereteit.

Amikor a társadalmi nemet úgy kezeljük, mint amely mindenkor sokféle, a test talán nem számít annyira. Amikor a társadalmi nemet mindenkor binárisként kezeljük, a test túlságosan is számít. A transzmodern szemléletmódban a test számít, de nem alapvető. Sokkal inkább egy „queerelt” [*queered*] test. A „to queer”-t a Merriam-Webster úgy definiálja, „elrontani a hatását vagy a sikerességét valaminek”, tehát például a „to queer someone’s plans”-t úgy fordítanánk, hogy „keresztülhúzni valakinek a terveit”. Ez tulajdonképpen nem áll távol attól, ahogyan a szót a queer-elméletben használják, ahol a „to queer” a szexus/nem hagyományos pozíciójának dekonstrukcióját és destabilizálását jelenti, valamint a megváltoztathatatlan hitt kategóriák megingatását (és nagy valószínűséggel azok hatásának vagy sikerességének elrontását), olyanokét, mint amilyen a férfi és a nő. A queerelt transzmodern test olyan vizsgálati folyamaton ment keresztül, amelynek során kimozdult az ortodoxiából, és nem választja szét a bináris és sokféleség-modelleket, hanem dialektikus feszültségben tartja őket. Ahogyan Aron (1995) írja, „szükségünk van a nemi identitás és a nemi sokféleség fogalmára egyaránt; általánosabban megfogalmazva: hangsúlyoznunk kell, hogy az emberek egységes, állandó, összefüggő, és ugyancsak sokféle, töredékes szubjektumok, akik pillanatról pillanatra változhatnak” (195).

Amit transzmodern gondolkodás alatt értek, az játszik a nemmel és szexuál felruházott binaritásokkal, testi szimbólumokkal és húsbéli realitásokkal, miközben a sokféleség áramlatában úszik. Így előáll egy tér, amelyben a Vaginális egyaránt lehet maskulin és feminin szexuális szerv/szimbólum is, amely mindenki számára elérhető, passzív és aktív módokon is használható. Ez volna a nemi inkluzivitás egy példája. Ezáltal egy cisz-nemű férfi rendelkezhet elképzelt vaginával, és egy transz-nemű férfi rendelkezhet fizikai vaginával – anélkül, hogy férfiségüket/maszkulinitásukat visszavonnák (hacsak nem épp a visszavonás a céljuk). A queerelt test nemeuklidészi geometrikus formát ölt, hasonlóan görbék és sűrűlódások komplex sokaságához.

A nyílt forráskódú kultúrában – az internetről kölcsönözve a fogalmat – a tartalmakat mindenki szabadon eltulajdoníthatja és továbbadhatja kreatív használatra. Ha a nyílt forráskódok mintáját a szexusra és a nemre alkalmazzuk, akkor a Vaginális nem áll szerzői jogi védelem alatt, tehát használata nem korlátozott egyféle testre. Efféle kiterjesztése engedélyezi páciensek és analitikusok számára, hogy kreatívan keverjék és párosítsák, hogy elképzeljék a vaginalitás egy mátrixát, amely magában foglalja a hagyományosan konstruált, azaz passzív-befogadó feminin vaginát és a ritkán konceptualizált maskulin, aktív vaginát is (női, férfi vagy másféle test részeként). Ezek talán végpontjai egy spektrumnak, amely számos kombinációt tartalmaz a kettő között.¹⁰ Elméleti szempontból ez nem újdonság. Freud (1920 [1998]), noha a szexusról bináris terminusokban gondolkodott, és nemi jelentőséget tulajdonított az aktivitásnak és a passzivitásnak, nagyon is jól értette és magyarázta azt, hogy a fizikai szexuális karakter, a mentális szexuális karakter és a tárgyválasztás „bizonyos fokig egymástól függetlenül variálódhatnak, és az egyes egyéneknek különböző permutációkban találhatók meg” (247). Állítása, amely csaknem egy évszázaddal ezelőtt radikálisnak számított, csábító felhívás, hogy fontolóra vegyük az alapvető

¹⁰ Hasonló mátrix képzelhető el a fallosz vonatkozásában, beleértve egy penetrálható péniszt; ez az elképzelés nem idegen azon nem kevés ember számára, aki a húgycső-stimuláció (*urethral sounding*) szexuális gyakorlatába bocsátkozik.

bináris építőelemek köré szerveződő biológiai és társadalmi nemi kifejezőmódok sokféleségének lehetőségét.

Mi jut eszünkbe, amikor elképzelünk egy maszkulin vaginát? Én Buck Angelre gondolok, a transz férfi pornósztárra, aki megőrizte vagináját, és önmagát így védjegyezte: „The Man with a Pussy”. Buck izmos, tetovált, szakállas, és gyakran szivarral a szájában fényképezik, saját felnőttfilm-produkciós cégét vezeti, ahol olyan címek alatt szerepelt, mint *The Buck Stops Here*, *Buck Off* és *Buckback Mountain*. Ezekben a filmekben Buck vaginalitása áll a középpontban. Buck gyakran szexel más feltűnően maszkulin férfiakkal, és „férfi puncija”, ahogyan ő hívja, hagyományosan maszkulin módon viselkedik – agresszív és domináns. Bár gyakran részesül penetrációban, Buck nem helyezkedik passzív pozícióba, ellentétben a nők vagináinak gyakori (bár nem kivétel nélküli) megjelenítésével a pornográfiában. Maszkulin, receptív vaginája aktív – behúzza, szívja, szorítja, ami belé kerül.¹¹

Buck egy online interjúban elmondja, hogy rajongótáborának nagy részét meleg férfiak teszik ki. Miért? „Mert férfi vagyok”, mondja. „A meleg férfiak a férfiakhoz vonzódnak, és én nagyon maszkulin férfi vagyok. A vaginának ehhez semmi köze” (xtraonline, 2010). Egy másik interjúban szintén ezt állítja: „Úgy gondolom, annak, hogy a meleg férfiak vonzódnak találják a munkám, az az oka, hogy férfi vagyok. Én egy nagyon macsó férfi vagyok, és a meleg férfiak imádják ezt. A puncit csak egy kicsi része annak, aki vagyok [...], végül is a puncim csak egy másik lyuk” (Juul, 2009).

Buck meglátása az, hogy egy férfi genitáliái nem határozzák meg a férfit, és a meleg férfiak bizonyára Buck férfiaságához és maszkulinitásához vonzódnak, de azzal én nem értek egyet, hogy „a vaginának semmi köze” a meleg férfiak Buck iránti vonzalmához. A vaginának igenis sok köze van hozzá, ellenkező esetben nem emelné ki ilyen feltűnően. Annak, hogy letagadja vaginájának elsődlegességét, mindenesetre érdemes néhány gondolatot szentelni. Ha tényleg „csak egy másik lyuk” lenne, miért részesítenék előnyben ő és férfi partnerei az ánuszával szemben? Kell, hogy legyen benne valami egyedülállóan kívánatos; talán valami, amit Buck és más férfiak nem egészen akarnak látni.

Meleg ciszsemű férfiak, akik élvezik a transzsemű férfiakkal való szexet, néha kifejezik abbéli aggályukat, hogy ez ellentétben áll meleg identitásukkal. Vajon a látens heteroszexualitás jele, ha egy meleg férfi vonzódik egy transzsemű férfihez, akinek vaginája van? Csak akkor, ha kizárólag a szexus/nem binaritásának lencsén keresztül szemléljük. Transzmodern lencsén át nem heteróbbnak, hanem még queerebbnek látnánk őt. Ahogyan Salamon (2010) írja, „ha az ember a bináris terminusoktól eltérően gondolkodik a szexuális különbségekről, a [férfi vagy női] kategória elválasztható a »természetes« anyagiságtól, ami megkönnyíti, hogy ellenálljunk a kísértésnek, hogy a genitális morfológiát az én lényegi

¹¹ Ahogyan a „Fallikusnak” nincs nyelvi ellenpárja, hasonlóan hiányzik a „penetrál” aktív, bevevő ellenpárjának leírására is a nyelvben. A *penetrál* ige behatolást jelent, és ellentéte a *kimegy*, de ez nem az a szó, amit keresünk. A penetrálással, behatolással általában a passzív penetrálva levés állapota társul, utóbbihoz az elszenvető kapcsolódik a „tettes és akivel megteszik” párosból. A *befogad* (receive) túlságosan puha. Ha valami aktívabb után nézünk, a *bevesz/bevisz* (take in) szinonimája lehetne a *szív*, *nyel*, *elfogyaszt*, *felfal*, *bejuttat*, *iszik*, *eszik* vagy *belélegez* – orális tevékenységek. Figyelemre méltó, hogy az angol nyelvben [és nemkülönben a magyarban – a ford.] nehézséget okoz elképzelni olyan aktív, bevevő nyílást, amely nem a száj.

meghatározójaként rögzítsük” (151). Ha a pszichoanalízisben megvan a kísértés, hogy a transz-vonzalommal bíró ciszнемű meleg férfit heteróvá tegye, akkor ez a kívánság a transz testek keltette szorongásra vezethető vissza, a „primitív genderpánikra” (Saketopoulou, 2015), amely azóta tartja fogva a pszichoanalízist, hogy az első transzнемű páciens színre lépett, és számos transzfób viszontáttételt váltott ki a múlt évszázad során (Hansbury, 2017). Ahogyan nem igaz, hogy meleg férfiak vagina-fantáziákkal „csak lányok akarnak lenni”, úgy a transz férfiakkal szexelő meleg férfiak sem „csak egy lánnyal akarnak lenni”.

Hogyan függ ez össze az identifikációval? Vajon a meleg férfiak, akik Buck Angel-t nézik, tudattalanul a partner vagy Buck pozíciójába képzelik magukat – talán mindkettőbe? ¹² Hasonlóképpen ahhoz, ahogyan egy heteró férfi egy nővel is azonosulhat a pornófilmekben – a vaginát bámulva, rá projektálva saját passzivitásra és receptivitásra irányuló tudattalan és elfogadhatatlan vágyát, és a képernyőn megjelenő pótlékon keresztül megélve máskülönben megtagadott vágyakozását a penetrációra (Giles, 1977) –, meleg ciszнемű férfiak is megtalálhatják egy elveszett részüket Buck Angelben. Ahogyan Diane Elise (2001) írja, „A férfiak hajlamosak elveszíteni a hozzáférést” a penetrálva levés élményéhez, „és félni kezhetnek a penetrációtól mint fenyegetéstől” maszkulinitásukra vagy „egyenesen személyiségérzetükre” nézve (500). A néző számára feloldódik ez a probléma Buck állhatatos maszkulinitása révén. Azáltal, hogy teste összekapcsolja a szélsőséges férfiasságot és a vaginalitást, Buck Angel engedélyt ad rá, és biztonságossá teszi, hogy a férfi behatolható legyen – egyúttal egy kívánságot is reprezentálhatóvá tesz, amely a néző számára tudattalan maradt, vagy amelyet a néző megtagadott. Szó szerint megtestesítheti sok férfi Vaginális vágyát – nem azt a vágyat, hogy nő legyen, hanem hogy maszkulin férfi legyen puncival, erős, erotikus, nőileg kódolt testnyílással, amely bármit bevesz, ami gravitációs vonzása ügyébe akad, mint egy „szívó fekete lyuk”, ahogyan páciensem, Kevin kifejezte.

Ez eszembe juttatja egy meleg férfi kollégámat, aki azt mondta, Kevin Vaginális vágya csak internalizált homofóbiájának kifejezőmódja, illetve egy kísérlet arra, hogy „a meleg szexet heteróvá tegye”. Ez a fajta értelmezés, úgy vélem, sokkal inkább az analitikus viszontáttételi szorongásának megnyilvánulása; annak a fajta szorongásnak, amely akkor jön létre, amikor a transgender-küszöbvel találjuk szembe magukat – és gátolhatja a további explorációt. Maszkulin férfiak lenni puncival nem transzszexuális vágy, hanem játék a transgender-küszöbön, ebben a határhelyzeti, átmeneti térben. Segíthetünk férfiként azonosuló pácienseinknek elérni erre a küszöbre, hogy meggyászolhassák és visszakövetelhessék önmaguk sokat érő elveszett és kasztrált részeit.

¹² E tanulmány keretében Angel vaginálisan receptív pozíciójára fókuszálok, aki emellett behatoló partnert is alakít, ciszнемű és transzнемű férfiakkal és nőekkel egyaránt. Mi több, meleg/queer ciszнемű férfiak, akik transz férfiakkal szexelnek, vágyhatnak arra, hogy transzmaszkulin partnerükbe hatoljanak, és/vagy partnerük hatoljon beléjük. A transz férfitest nem kizárólag receptív.

Vaginális kasztrációs szorongás

A pszichoanalízis történelme során sokat foglalkoztak a kasztrációval, amely majdnem mindig a péniszre vagy falloszra vonatkozott. Pedig a vaginát vagy a Vaginálist is kasztrálhatják.

A jól ismert klasszikus történetben a fiú attól fél, elveszíti péniszét, míg a lány gyászolja a péniszt, amelyet képzeletben már elveszített, és irigyli a férfiak genitáliáit (Freud 1905 [1995]). Felnőttek védekezhetnek a kasztrációs szorongás ellen szexuális fantáziákkal és gyakorlatokkal, amelyek a veszteségnek vagy a veszteség lehetőségének tagadására szolgálnak. Elizabeth Lloyd Mayer (1985) megfordította Freud kasztrációs elméletét, és ugyanúgy alkalmazta nőkre, előrebocsátva, hogy fiatal lányok épp annyira becsülik vagináikat, mint amennyire fiatal fiúk becsülik péniszüket, és hogy lányok is félhetnek attól, hogy nagyra értékelt vulvájuk/vaginájuk elvesz, tehát kasztráció áldozatává esik. A vagina elvesztése, írja Mayer, egy „megnyíló és potenciális belső tér” (334.) elvesztéseként tapasztalható meg. A lány fél attól, hogy ez a tér lezáródik benne – ahogyan az az ő fantáziájában a fiúval ez már megtörtént: elrabolták tőle vagináját és belső terét. Mayer szerint a nők később saját nyitottságukhoz való ragaszkodásuk révén védekeznek a „női kasztrációs szorongás” (335.) ellen. A fantáziáikban és félelmeikben megnyilvánuló megerőszkolás megerősítheti őket abban, hogy nincsenek lezárva, és hozzátenném, a vaginális exhibicionizmus és egy behatoló féllal való szex is szolgálhatja ugyanezt a pszichés célt. A terhesség szintén bizonyíthatja egy nő sértetlen nyitottságát, és megvédhet a vaginális kasztrációs félelemtől, hiszen egy terhes test nyilvánvalóan rendelkezik bejárattal/kijáratlallal.

Mayer kétségkívül jelentős munkát végez, amikor a belső genitalitást és annak értékességét hangsúlyozza, mégis szerencsétlen, hogy az annak elvesztésétől való félelemre „női” kasztrációs szorongásként hivatkozik, megtagadva a férfiktól a hasonló lehetőséget: egy jelentős rész potenciális elvesztésétől való szorongást. Nem veszi tekintetbe a freudi pénisz-irigy lány férfi ellenpárját, a fiút, aki azt képzeletben, hogy egyszer volt neki egy vaginális nyílása, amelyet brutálisan eltávolítottak, a fiút, aki gyászolja ezt a veszteséget és irigyli a nők behatolható, belső genitáliáit.

Természetesen létezik a pszichoanalízisben egy hagyomány, amely a szexuális testek, a gyász és a társadalmi nemmel összefüggő korlátok fantazmagórikus kidolgozásának szentel figyelmet. Klein (1957 [2000]) elmélete alapján az irigység első tárgya a mell, férfiak és nők számára egyaránt. Horney (1926 [1997]) azt állította, hogy a férfiak irigylik a mellet és a méhet, legfőképpen e testrészek anyai bőségben és kreativitásban rejlő ereje miatt. Az a néhány analitikus azonban (Tarpley, 1993; Boehm, 1930), aki egyáltalán vizsgálta a vaginára irányuló férfi irigységet, általában nem arra a felfedezésre jutott, hogy a vágy magára a vaginára, annak tulajdonságaira és/vagy szimbolikus attribútumaira irányul, hanem ismét azt állapították meg, hogy a férfiak az anya szülésre való képességére vágyanak. Kevés kivétel adódik a pszichoanalízisben, amelyben a vagina, amikor éppen nem a pénisz hiányát jelenti, nem is csupán egy járat, amelyen a férfi irigység keresztülhaladhat a méh felé.

E forгатókönyv egy meggyőző és gazdagon megrajzolt kivételét képviseli Gerald Fogel (1998) „Interiority and Inner Genital Space in Men: What Else Can Be Lost in Castration” [Interioritás és belső genitális tér férfiakban: Mi veszhet még el a kasztrációban] című tanulmányában, amelyben amelletт érvel, hogy létezik a férfiakban belső genitális élmény, és mindegyik szexus mindenható. Életre hívja a „kloakális férfi” biszexuális konstrukcióját, egy férfit, lábai között erőteljes genitális nyílással, az ezeréves fallikus nő ellenpárját. Itt a *kloakális* szó a *fallikus* analógjaként értendő¹³, és a *fallikus*hoz hasonlóan szimbolikus, nem pedig testi tapasztalatot ír le, amely pszichésen hozzáférhető minden szexus és nem számára. A kloakális férfi olyan típusú maskulinitást vagy férfiaságot képvisel, amely az interioritás erejével rendelkezik, és „receptivitás, nyitottság és a kétértelműség, a paradoxon és a többszörös perspektíva toleranciája” jellemzi (685), ahogyan a szívás, nyelés, összegyűjtés és alkotás ereje is. „A kasztrációs szorongás”, írja Fogel, „az érett pszichés és pszichoszexuális élet bármely lényeges részének kitettsége vagy fenyegetettsége esetén jelenik meg. Ha egy férfi nem fér hozzá magasabb szintű belső és nagyobb kétértelműséggel bíró kontinenséhez, akkor kasztrált, veszélyeztetett, kevesebb, mint egész” (695).

Ahogyan Mayer nőpáciensei, a Fogel által kezelt férfiak és fiúk is szorongást élnek át belső genitalitásuk kasztrációs fenyegetésének hatására. Nem péniszre vonatkozó kasztrációs szorongásról, és nem is női kasztrációs szorongásról van szó, hanem Vaginális kasztrációs szorongásról, amely egy belső pszichés tér elzáródásakor jelenik meg. A következőn tűnődöm: Hogyan védekezhet egy férfi ez ellen a szorongás ellen? Úgy hiszem, talán ahhoz hasonlóan, ahogyan szorongó nők teszik; ha Mayer példáját követjük: megerőszkolás-fantáziákkal, bőséges penetrációval, a nyitottság exhibicionizmusával és terhességgel.

Vissza Kevinhez

Kevin eredetileg azért jött a kezelésbe, mert aggasztotta szexuális viselkedése és azzal kapcsolatos nehézségei, hogy intim romantikus kapcsolatot tartson fenn egy férfival. Elmondása szerint hosszú, lázas órákat töltött az interneten maskulin, behatoló (*top* az ő *bottom* szerepéhez¹⁴) férfiak után kutatva, akik nem használnak óvszert. Ahogyan Shelby (2002) rámutat *gay cruising*ról¹⁵ szóló írásában, a keresés jelentős része – talán

¹³ Amikor bemutattam ezt az anyagot egy előadáson, női analitikusok kifogásolták, hogy Fogel a *kloakális* kifejezést választotta, ugyanis azt becsmérőnek találták a vulvára/vaginára nézve. Részben emiatt döntöttem úgy, hogy nem használom a fogalmat.

¹⁴ Magyar nyelvterületen a *top* és *bottom* (és emellett a *verse/switch*, amely a szexuális és/vagy hatalmi pozíció változtatásának preferenciáját jelöli), valamint az *aktív* és *passzív* (és *uni*) kifejezések egyaránt használatosak. (A *ford.*)

¹⁵ A *cruising* eredetileg egy kódnyelvi formula volt rejtőzködő meleg férfiak körében, akik nem-hivatalos helyeken (pl. parkokban, nyilvános mosdókban) voltak kénytelenek szex után nézni. A gyakorlat ma is él, bizonyos területeken még mindig a rejtőzködés kényszere miatt, mások kifejezetten azért látogatnak el az ún. *cruising spotokra* – amelyekről a meleg férfi közösségekben (többek között internetes *cruising*-weboldalakon) terjed egyfajta titkos tudás –, hogy idegenekkel bocsátkozzanak futó kalandokba. A kifejezést manapság már tágabb értelemben használják, beleértve az internetes partnerkeresést. Magyar nyelvi megfelelője tudomásom szerint nincsen. (A *ford.*)

a központi része – a szexuális tevékenységnek. Ahogyan sok más férfi, aki online „cruisol”, Kevin is több időt töltött a szex keresésével, mint a szex gyakorlatával, habár utóbbiban sem szűkölködött. Szex előtt és közben Kevin kétségbe volt esve. Szexre irányuló késztetését kényszernek nevezte, olyasminek látta, ami a kontrollján kívül, valamint fizikai és érzelmi biztonsága tekintetbe vétele nélkül ment végbe.

Kifejeztem Kevinnek abbéli aggályomat, hogy szexuális tevékenysége nagy valószínűséggel HIV-fertőzést fog maga után vonni. Világos volt számára, hogy preferenciája a védekezés nélküli receptív szex iránt magas rizikónak teszi ki, és bár szorongást keltett benne, mégis hajlandó volt vállalni a kockázatot. Hosszú éveket dolgoztam páciensekkel, akik az utóbbi években kezelhetőbbé vált HIV-vel éltek együtt, és ez ugyan eléggé felvértezett ahhoz, hogy ne fulladjak bele a viszonttáttételi rettegésbe, amely el tudja árasztani a klinikust, amikor a HIV előkerül az ülésen, mégis nagyon aggódtam Kevin egészségéért. Csupán néhány hónapja dolgoztunk intenzíven azon, hogy megértsük a pszichés faktorokat, amelyek elképzelhetővé tették számára, hogy vállalja a kockázatot, amikor Kevint HIV-vel diagnosztizálták. Félelmet, szégyent és figyelemre méltó módon megkönnyebbülést is érzett.

Sok meleg férfi számol be arról, hogy a HIV diagnózis megkönnyebbüléssel tölti el. Azt feltételezem, hogy ez nemcsak az abbéli előrevetített félelem csökkenése miatt van, hogy fertőzötté válnak (Shernoff, 2006), hanem a Vaginális kasztrációs szorongás csökkenése miatt is. Gyanúm szerint a védekezés nélküli anál-receptív szex védőfunkciót hivatott ellátni, valószínűleg különösen akkor, amikor kétségbeesett, kényszeres állapotban történik. Mintegy kísérletként, hogy fenntartsa vagy visszanyerje a nemi inkluzivitást, hangosan és tisztán akarja hirdetni: „Nem vagyok Vaginálisan kasztrált. Nyitott vagyok, van belsőm. Nem vagyok lezárva.”

A hegemon maszkulinitás egyik küldetésének tekinti a fiúk Vaginális kasztrációját. Egy feminin fiú, egy „girlyboy”, ahogyan Corbett (1996) nevezi, fenyegetés az apai rendre nézve. A fiúk feminin viselkedését (szenzitivitását, érzelmességét, nyitottságát) tipikusan passzív homoszexualitásként olvassák, amely még olyan kultúrákban is tabu, ahol a meleg szex jobban elfogadott. „A férfi homoszexuális passzivitás felforgatja a heteroszexuális maszkulin tevékenység és autoritás abszolutizmusát. Ilyen abszolutizmus nélkül a kultúra normatív nemre vonatkozó feltevései destabilizálódnak” (Corbett 1993, 352). Bersani (1987) szerint a receptív análiszex a befogadót éppúgy destabilizálja, mint a kultúrát, amelynek köszönhetően „a felnőtt férfi képe, aki lábait magasan a levegőbe emeli, képtelenné válva arra, hogy elutasítsa annak szuicid extázisát, hogy nő legyen [...], túrhetetlen” (18). Botticelli (2010) az análiszexet „elgondolhatatlannak” nevezi, hangsúlyozva, hogy meleg páciensei behatolhatóságukat mentalizálatlannak élik meg, különösen apáik, heteroszexuális férfiak részéről, akik számára fiúk belsője elképzelhetetlen vagy felfoghatatlan. Egy család kultúrájában a destabilizáció, amelyet egy girlyboy jelent minden egyes családtag nemi bizonyosságára nézve, gyakran vezet a fiú nemi kifejezésének ellenőrzéséhez és kijavításához. Ez Vaginális kasztráció.

Felteszem, hogy a Vaginális kasztrációs szorongás intenzívebb azon cisznenű férfiak számára, akik gyerekkorukban nem idomultak a nemi normákhoz, emiatt élénk és olykor erőszakos nemi rendszabályozásnak lettek kitéve. A kezelésen Kevin

hasonlóképpen emlékezett vissza magára, egy érzelmileg nagyon is kifejező, érzékeny fiúra, aki könnyen elsírta magát. Sóvárgott a játékok és privilégiumok után, amelyeket a lányok kaptak meg – a gyereksütőre, babákra és apuci csókjaira. Sok más fiúhoz hasonlóan neki is azt mondták, a fiúk nem sírnak, nem játszanak babákkal, nem sütnék süteményeket. Apuci csókjai a szeretet olyan formáját képviselték, amelyben fiúk ugyancsak nem részesülhettek. Kevin modorosságait és mozdulatait állandóan kritizálták és helyreigazították. A felnőttek ráparancsoltak, hogy fejezze be, hogy „így” ül, „így” sétál és „így” beszél, kortársai pedig „buzinak” és „lánynak” csúfolták. A feminin kreativitás és kiáradó öröm kifejezését különösen metsző rosszállással fogadták.

Richard Blanco, a 2013-as elnöki beiktatás költője, nyíltan meleg férfi *Making a Man Out of Me* [Férfit faragni belőlem] (Blanco, 2012) című esszéjében szemlélteti, milyen megsemmisítő is tud lenni az efféle kontroll: visszaemlékezik egy gyerekkori élményre, amelyben kubai nagyanyja kezei között könyörtelen nemi „korrekciót” szenvedett el. Mivel az észlelt femininitás egy veszélyesnek bizonyuló szintjén nyilvánult meg, a nagymama létezésének minden területén támadni kezdte, mondván, úgy eszik, beszél, jár és játszik, mint egy lány, egy „sissy”¹⁶, egy buzi. „Hibás vagyok”, írja, „félek bármit tenni vagy mondani [...], félek bármit akarni vagy kérdezni [...], szégyellem magam, hogy életben vagyok” (33). Blanco a költészet által védi magát a kasztrációtól, egy olyan elfoglaltság által, amely receptivitást igényel, a kétértelműség türését, valamint azt, hogy az ember mélyre tudjon hatolni saját belsőjében. Ha minden, a nyitottság fenntartására és a kasztráció elkerülésére tett kísérletet a nemi inkluzivitásért tett erőfeszítésként ismerünk el, a költészetírást egészséges vagy adaptív védekezésnek tekinthetjük, összehasonlítva a Vaginális kasztrációs szorongás más, öndestruktív kezelési módjaival összehasonlítva.

Blancóhoz hasonlóan Kevinnek is lényegében ezt mondták: „Nyitott, feminin részeid rosszak, és ki fogjuk őket vágni belőled.” Ahogyan az ülésen előhívta ezeket az emlékeket, és sírva mesélt arról, ahogyan megszegyenítették nemi önkifejezése miatt, gyászolta a girlyboyt, aki nem lehetett, és én könnyedén el tudtam képzelni fájdalmát, amelyet a lényegi részeit ért korai támadások felett érzett. Ahogyan Blanco, ő is rátalált egy szelepre, amelyen nyitottságát kivezethette, de esetében ezt nem a szavak biztosították. Erre olyan gyakorlatban került sor, amelyet még nem mentalizált sem Kevin, sem mások az ő életében.

A HIV invazív jelenléte a véráramban bizonyítja, hogy hordozója befogadott egy másik férfit a testébe, és ennél fogva nyitottnak kell lennie, nagyon is hasonló módon, mint ahogyan a terhesség bizonyíthatja egy nő számára, hogy ő nyitott. (Itt ismét Mayer női kasztrációs elméletére gondolok, valamint a fizikai megerősítésekre, amelyek segítségével az efféle szorongással élő nők megbizonyosodhatnak nyitottságukról.) A meleg férfiak barebacking kultúrája, amelyben az óvszer nélküli szexet részesítik előnyben és dicsőítik, teli van terhesség-metaforákkal: behatoló topok

¹⁶ A „sissy” vagy „sissy boy” (pejoratív) megnevezéssel olyan férfiakat illetnek, akik a hagyományos maszkulin jegyeket, viselkedéseket nem mutatják fel, például gyáván, gyengén, feminin módon viselkednek, melegek stb. A „queer” szóhoz hasonlóan ma a „sissyt” is visszaköveteli magának és nem-pejoratív módokon alkalmazza tagjaira a queer közösség, lásd például a híres *RuPaul's Drag Race* tévéműsorból származó „you better sissy that walk” bátorítást, amely azt jelenti, „vonulj [a kifutón] a lehető legfemininebb módon”. (A ford.)

„magot ültetnek” [plant seed], hogy „szaporítsák” [breed] és „teherbe ejtsék” [impregnate] anál-receptív bottom partnerüket, akik erre úgy hivatkoznak, hogy „felcsinálták őket” [getting knocked up]. Tim Dean (2008) részletesen írt a barebacking kultúráról és annak terhességhez kapcsolódó nyelvezetéről. Rámutatott, hogy az óvszer nélküli szexet preferáló meleg férfiak „felfedezték, hogy bizonyos értelemben képesek szaporodni nők nélkül. A vírus szaporításával ezek a férfiak egyfajta életmódot, szexuális kultúrát terjesztenek” (81), amelyet Dean önmagában queernek tekint, ugyanis „nemcsak a heteroszexuális normáknak, hanem egyúttal a meleg normáknak való ellenállása határozza meg” (86). Különösen annak hatására, hogy a meleg közösség egyre inkább beépül a homonormativitásba¹⁷, a barebacking sok meleg szemében szabálysértő, szexuálisan gyanús és ennélfogva stigmatizált.

Kevin feltette magának a kérdést, hogy vajon azért kereste-e magának a HIV-et, hogy megbüntesse magát melegsége miatt. Ez a magyarázat nem fedi a teljes képet. A HIV kétségkívül destruktív. Kezelés nélkül halálhoz vezet. Amikor azonban az analitikus kizárólag erre a nyilvánvaló tényre fókuszál, elvéthet olyan, a HIV-kereső szexuális viselkedésben rejtőző tudattalan motivációkat, amelyek nem destruktívak, hanem inkább védekező, életigenlő kísérletek. Ezek a viselkedések értelmezhetők dacra való törekvésekként, amelyet a fiú azokkal szemben tanúsít, akik Vaginálisan kasztrálni akarták őt a korai életszakaszban, valamint tekinthetők nemi inkluzivitásra tett erőfeszítéseknek is. Oly sok más védekezéshez hasonlóan azonban ezeknek is ára van.

Minden küzdelme ellenére, hogy nyitott maradjon, Kevin is megadta magát a nemi kifejezését ért támadásoknak. Lezárta magát a férfikkal való érzelmi intimitás és a másik pszichés behatolása elől. Rendszeresen beszélt arról az érzésről, hogy egy buborékban van, és *The Boy in the Plastic Bubble* című korai John Travolta-filmet idézte fel, amelyben egy legyengült immunrendszerű fiatal férfi egy védelmező, lezárt helyiségben éli életét. Egy visszatérő álomban Kevin hasonló térben tartózkodott, amely olyan kicsi volt, hogy akár koporsó is lehetett volna. Hogy eljusson ebbe a kamrába, egy kanyargó átjárón kellett keresztülkúsznia, amely a béltraktus tekervényeire hasonlított. Ezekben az álmokban klausztrófób és depresszív érzések töltötték el, és úgy értelmeztük az álombéli teret, mint belső világa zárt és tompító természetének metaforáját.

Miután végre szóba hozta Vaginális fantáziáit az ülésen, többet kezdtünk beszélni a pinájáról – arról, amit hordozott, ahogyan érződött, amire szüksége volt. Óvatosan több mindent felfedett szexuális és maszturbációs tevékenységeiből, és megtudtam, hogy tágította végbélnyílását, méghozzá nagyobb és nagyobb tárgyak bevitelével. Ismerve Kevin arra való hajlamát, hogy figyelmen kívül hagyja fizikai biztonságát, nyugtalanított engem ez a tevékenység, és érdeklődtem a lehetséges kockázatokról. Kifejtette a folyamatot, és biztosított arról, hogy biztonságosan követi az anális tágítás

¹⁷ A homonormativitás tulajdonképpen a heteronormativitás értékeit, viselkedési szabályait és struktúráit kívánja alkalmazni a szexuális kisebbségek körében, hogy azok nagyobb elfogadásra tegyenek szert a domináns társadalomban. A heteronormativitás élesen elkülönít férfit és nőt, és a heteroszexualitást „természetesnek” és normatívnak állítja be, az ezektől eltérő nemi identitásokat, kifejezésmódokat és szexualitásokat pedig „más”-ként határozza meg és gyakran kirekeszti. A korábban több helyen említett queer (szemléletmód, identitás, anti-identitás, elmélet) mindenféle normativitással szembeszegül. (*A ford.*)

ajánlott, fokozatos lépéseit. Megkérdeztem, milyen nagy az elég nagy és milyen mély az elég mély. Tudni fogja, mondta, ha eljut oda. Hová jut el? Egy helyre, úgy képzelte, mélyen belül. Egy szoros gyűrűt próbált megnyitni, egy ajtó zárjához hasonlóan. És azon túl? Azt nem tudta megmondani.

Egy napon Kevin elmondta nekem, hogy túl erősen nyomta a tárgyat, amelyet az anális tágitáshoz használt, és átlukasztotta a vastagbelét. A sürgősségin megtudta, hogy könnyedén meg is halhatott volna. Aztán bevallotta, hogy drogok hatása alatt maszturbált, egy félig tudatos állapot homályában hatolva önmagába. Riadnak éreztem magam. Ugyanakkor világos volt számomra, hogy óvatosan kell haladnom. Nem akartam pánikolni, és elszalasztani az esélyt a Kevin szexuális viselkedéseiben felmerülő lehetőségek leleplezésére. Csak később jöttem rá, hogy esetleges ijedt válaszom felért volna azzal a pánikreakcióval egybevágó identifikációval, amelyet a múltban édesanyja adott Kevin femininségére.

„Ez nagyon komoly dolog”, mondtam Kevinnek. „Aggódok önért, és úgy érzem, meg akarom védeni.”

Feltételeztem ugyan, hogy szorongásomat, amelyet Kevin kockázatos tevékenységei felett éreztem, megfelelő kontroll alatt tudom tartani, mégis napvilágra került, megismételve egy Kevin és anyja közötti korai toxikus dinamikát az áttétel-vizontáttételben. Észrevételem traumatikus emlékek zuhatagát katalizálta. Kevin csendesen elmondta, hogy védelmezésem feldühítette őt. Most arra emlékezett, ahogyan anyja minden alkalommal, amikor kritizálta nemi kifejezőmódját és helyreigazította viselkedését és érdeklődéseit, azt állította, a nyilvános megszégyenítéstől akarta védelmezni őt. Nem engedte táncolni, énekelni és sírni.

„Azt mondta, engem véd”, mondta Kevin, „de igazából önmagát védte.” Aztán csendes daccal hozzátette, hogy az érzéseim nem az ő problémái, és én nem tudom rávenni őt, hogy lemondjon kockázatos szexuális tevékenységéről.

Kevin állításait áttétel-alapú félelemként értelmeztem: fél attól, hogy én, ahogyan anyja, Vaginálisan kasztrálni próbálom őt. Felvettem, hogy „Amikor azt mondom, meg akarom védeni magát, az olyan, mint amikor az anyja mondja, hogy nem lehet önmaga. Mintha hatalmában állna elvenni egy fontos részét, amelyet nem akar elveszíteni. El tudja képzelni, hogy biztonságban és védelmezve legyen anélkül, hogy elveszítse ezt a részét?” A kérdésemmel olyan teret kívántam megnyitni, amelyben páciensem elgondolkodhat azon, hogy e létfontosságú részébe új, nem-destruktív módon kapaszkodjon.

Kevin azt válaszolta, nem biztos benne. Beszélte szégyenről, szexről, kitettségről és az anyjáról, mondván, „Mi van, ha mindent tudott rólam?”

Azt kérdeztem: „Mi a legszégyentelibb dolog, amit tudhatott önről?”

Kevin habozott, majd azt válaszolta: „A pinám. Ha valaha tudomást szerezne a pinámról, meghalnék. Annyira szégyellné magát.”

„Ő szégyellné magát”, mondtam, „de maga az, aki meghalna. Hogyan működik ez?” (Valakinek meg kell halnia, hogy Kevin pinája élhessen?)

Kevin nem válaszolt, és én egy pillanat múlva megpróbáltam mélyebbre hatolni. Úgy tűnt, korábban megközelítettük már e helyet, de sosem törtünk még át. Ahogyan Kevin tehetett, amikor az utolsó előtti belső gyűrűhöz ért, én is szükségét éreztem továbbmenni. Visszanézve lehetségesnek tartom, hogy Kevin pszichés penetrációra való igényére is reagáltam. Azt mondtam: „Vajon ez a része, amit nem akar, hogy elvegyenek, a rész, amely élénk, amikor szexel – a pinája –, egyben az a rész, amely nyitott és annyi mindent bevesz, amely szexuális és kreatív és kalandvágó? És az anyja nem akarta, hogy önnek legyen pinája.”

„Kérem, ne használja az *anya* és a *pina* szavakat ugyanabban a mondatban”, mondta. „Nem akarom ezt hallani.”

Saját aggodalmamban és késztetésemben, hogy elérjem Kevint azon a veszélyes helyen, ahol élt, megkockáztattam egy még erőteljesebb lökést: „Talán a maga pinája nagyobb és erősebb, mint az anyjáé, és aggódik, hogy ha ő tudna róla, szégyellné saját alsóbbrendű pináját, és irigyelné a magáét.”

A szoba forogni látszott tengelye körül. Túl messzire mentem? Visszatartottam a lélegzetem. Aztán mindketten kilélegeztünk. Kevin most először vallotta be, hogy anyja szexuálisan gátlásos, míg ő maga egy szexuális dinamó, az a fajta partner, akivel, úgy képzelem, apja élvezhetné az együttlétet. Miután létrehozta ezeket a bonyolult kapcsolatokat, Kevin fejfájásról panaszkodott, és azt mondta, túlterhelték az értelmezéseim. Elismertem, hogy erélyes voltam, és talán „túl gyorsan nyomtam be túl sokat”. Magamban azt reméltem, hogy befogadja a metaforát, és képes metabolizálni az elhangzottakat.

Kevin fokozatosan visszavonult kockázatosabb szexuális tevékenységeitől. Elment egy tizenkét lépcsős programba, és letette a drogokat, bár előfordultak visszaesések. Kíváncsivá vált, hogy mi áll a partnerével való szexuális intimitása útjában. És beszámolt egy új álomról. Ebben az álomban egy óriási és kiterjedt tetőtérben élt, amely fehérre volt festve és tele volt napfénnel. Imádta a teret, és szabadnak érezte magát benne. Ez mindkettőnk visszatérő álmára emlékeztetett, amelyben egy apró, szoros, koporsó érzetét keltő térben élt. Erről a tetőtéri álomról azt mondta: „Így érzem magam most belül. Mintha volna tér, hogy mozogjak és lélegezzek.”

Konklúzió

A pszichoanalízis a transzszexualitást több mint egy évszázadon keresztül betegségnek, méghozzá pszichotikusnak, kényszeresnek, nárcisztikusnak, borderline-nak és hisztérikusnak diagnosztizálta, a normatív nemtől eltérően egyfajta kompromisszumalkotásnak tekintette, amely azért fejlődött ki, hogy védje a szelfet az anyától való szeparációtól, illetve a vele való egyesüléstől, valamint az agresszió, a homoszexualitás és a kasztráció tagadásának egy formáját látta benne (Hansbury, 2017). Csak az utóbbi években kezdtek el analitikusok azon dolgozni, hogy depatologizálják a transznemű élményt (lásd pl. Saketopoulou, 2014; Goldner, 2011; Gozlan, 2011; Elliot, 2001). Én nem arra törekszem, hogy a transz identitás vagy jelenség etiológiai magyarázatát nyújtsam. Sokkal inkább Corbett (2001) mellett állok,

amikor azt mondja, őt „az a kérdés vezérli, »Miként van a homoszexualitás?« (milyen jelentéssel és milyen hatással), szemben a [...] »Miért van a homoszexualitás?« (milyen okkal, indokkal, indítékkal vagy szándékkal) elhibázott etiológiai projektjével” (325). Hasonlóképpen meg vagyok győződve arról is, hogy akkor szolgáljuk legjobban transznemű pácienseinket – és végtére cisznemű pácienseinket is –, ha a „Miként transznemű?” és nem a „Miért transznemű?” kérdés vezérel minket. Ezzel nem kívánom lebecsülni a genetikai faktorok kutatását (bár cisznemű és heteroszexuális pácienseinket nem kérjük arra, hogy bányásszák elő orientációjuk okát, míg queer pácienseinktől ezt hajlamosak vagyunk magától értetődő módon elvárni). Úgy vélem, hogy ha kizárólag – vagy akár elsődlegesen – etiológiai kérdésekre támaszkodunk, azt gyakran a gyógyulási lehetőségek árával fizetjük meg. Amikor egy analitikus gondolatban főként azzal van elfoglalva, hogy megpróbálja a páciens viselkedésének okait felfedni, megjelenik a kockázat, hogy az áttétel-vizontáttételben újra lejátszódik az eredeti tárgykapcsolatban történt szakadás, miközben a maximális terápiás potenciál véleményem szerint az új kapcsolati élmény helyreállító munkájában áll.

A Kevinhez hasonló páciensek számára a probléma nem a pina. A probléma nem azzal a résszel van, amely a lányosság kategóriájába esik: babák és csókok, receptivitás, nyitottság és testnyílások, amelyek bevesznek, kiterjednek, és irigylésre méltó nagyszerűséggel mutatják meg magukat. A probléma kapcsolati. Mi egy girlyboy vaginalitásának sorsa egy olyan kultúrában, amely következetesen becsmerli a nőiséget és a receptivitást – ahogyan a nembináris nemi kifejezőmódokat is? Milyen lépéseket kell tennie egy férfinak, hogy életben tudja tartani önmagának ezt a részét?

Most egy másik HIV-pozitív, cisznemű meleg férfi páciensre gondolok, aki nem használta a *pina* szót, de szégyennel és titkolózással átítatott vaginalitását hasonlóképpen rejtegette. Ez a páciens, akit Jacobnak fogok hívni, a Google-ön felfedezte, hogy transznemű vagyok, ahogyan sok más páciens is. Miután néhány ülésen át beszéltünk reakciójáról, megosztott velem egy történetet titkos gyerekkori tevékenységéről, amikor is egyedül otthon belebújt anyja ruháiba és magassarkúiba. Attól tartva, hogy tévesen transzneműként azonosítom őt, vonakodott, hogy meséljen nekem erről a játékról. Nem akarta, hogy olyan módon konkretizáljam a nemét, ahogyan az ő szemében én a sajátomat konkretizáltam.

„Ha anyám tudta volna” – mondta beöltözős játéka kapcsán –, „azt gondolta volna, hogy lány akarok lenni. Neki mindez fekete és fehér.” (A „minden meleg férfi csak lány akar lenni” visszhangja.)

És nekem? Ebben bizonytalan volt. Szóba került egy népszerű drag¹⁸ esemény, és eljátszottunk a gondolattal, milyen lenne részt venni benne. Megkérdeztem Jacobot, milyen cipőt viselne.

¹⁸ A queer terekben és különösen a meleg férfiak körében népszerű drag showkon jellemzően drag queenek lépnek fel. A drag queenek tipikusan férfiak (de lehetnek bármilyen nem képviselői), akik extravagáns öltözködésükkel, sminkjükkel, mozgásukkal eltúlzott formában imitálják a feminin kifejezőmódokat. A drag tánc- és énekperformanszt, divatbemutatót, stand-up comedyt, színészetet stb. ötvöző előadóművészet, a drag queenek – illetve a kevésbé elterjedt, maszkulin drag kingek – hivatásból vagy szórakozásból felvett perszónája nem nemi és/vagy szexuális identitásukat tükrözi. (A ford.)

„Égig érő sarkú cipőt” – válaszolta, megelevenítve egy lenyűgöző pár túsarkút. „Milyen cipőt viselnék én?” – kérdeztem, beemelve saját megtestesülésemet elképzelt öltöztetős játékunkba.

Habozott. Korábbi ülésekből tudtam, hogy Jacob olykor sóvárgott azután, hogy anyai apaként tapasztaljon meg engem, ugyanakkor aggódott, hogy ez a vágyódás sérti vagy károsítja transzmaskulinitásomat. Lehetséges egy másik ember jelenlétében a nemmel játszani? Vagy ez csak a zárt ajtók mögötti, magányos pillanatoké? Magamban elábrándoztam arról, hogy magassarkúban járok, és eszembe jutott, hogy sosem jeleskedtem benne. Úgy képzeltem, Jacob ügyesebb, kecsesebb lenne magassarkújában, mint amilyen én valaha voltam az enyémben.

Megtörtem a csendet és bevallottam: „Nem járok valami jól magassarkúban. Valószínűleg praktikus lábbelit hordanék, talán egy lapos körömcipőt.”

Jacob kimondottan nevetségesnek találta az elképzelést, hogy én egy kényelmes körömcipőben járkálok. Együtt neveltük megkönnyebbülésünkben és gyönyörünkben. Testtartása megváltozott. Oly ellazultnak tűnt, amilyennek még sohasem láttam, és izgatottan, élénk mozdulatokkal beszélt gyerekkori kreativitásáról és tomboló exhibicionizmusáról, arról a részéről, amelyet elrejtett, amely „lánytáncokat” járt a tükör előtt, amikor senki sem volt otthon. Ahogyan beszélt, láttam felébredni elveszett girlyboyát, megvilágítva arcát, végtagjait folyékony és élet járta át. Örömezt töltötte be a teret, és még ülésünk végeztével is sokáig ott időzött, mint egy barátságos szellem, aki nem akar visszahúzódni a sötétségbe.

Minden nemmel bíró test kísértetjárta test, és olyan szexussal felruházott részek lakják, amelyekről nem mondtunk le teljesen, viszont el sem ismertük őket egészen. Nem a transznemű emberek az egyedüliek, akik nemi diszfóriát élnek meg, ha a *diszfóriára* úgy gondolunk, mint rosszulétre, elégedetlenségre vagy nyughatatlanságra az egyén előírt nemi szerepeire és testi nemére vonatkozó korlátokat illetően. Ezért a klinikusok számára nem csupán az fontos, hogy transznemű pácienseiknek segítsenek mentalizálni és metabolizálni megtestesülésük nemi diszfóriás vonatkozásait (Saketopoulou, 2014), hanem éppen ilyen fontos segíteni a cisznemű pácienseket is abban, hogy az ő megtestesülésük nemi diszfóriának megélt aspektusait pszichésen reprezentálni tudják. Sok férfi, akinek nincsen vaginája, talán érzi a hiányt, anélkül, hogy ez tudatosulna benne. Hogy tudvalevő legyen, a maskulin Vaginálisnak először elképzelhetővé kell válnia. Remélem, hogy e tanulmánnyal támogathatom ezt a gondolkodási folyamatot. Ha a klinikus hozzáfér saját transgender-küszöbéhez, úgy képes kapcsolatba lépni a páciensben lévő transgender-küszöbvel, lehetővé téve egy olyan tér megnyílását, amelyben a maskulin/férfi Vaginális felderíthető, mentalizálható és visszaintegrálható az énbe, amelyről egyszer (részben) levágták a koragyermekkorai kasztrátorok és a páciens maga, arra irányuló kísérletében, hogy fenntartsa kapcsolatait primér tárgyaival. Ily módon segítjük pácienseinket, hogy inkluzívabbakká és integráltabbakká váljanak saját testükben és nemükben.

Csizmadia Ráhel fordítása
Köszönettel Borgos Annának és Sándor Márknak tanácsaikért

Felhasznált irodalom

- Aron, L.** (1995). The internalized primal scene. *Psychoanalytic Dialogues*, 5: 195–237.
- Blanco, R.** (2012). Making a man out of me. In J. Elledge – D. Groff (eds.), *Who's Yer Daddy: Gay Writers Celebrate Their Mentors and Forerunners* (32-36). Madison: University of Wisconsin Press.
- Boehm, F.** (1930). The femininity-complex in men. *International Journal of Psychoanalysis*, 11: 444–469.
- Botticelli, S.** (2010). Thinking the unthinkable: Anal sex in theory and practice. *Studies in Gender & Sexuality*, 11: 112–123.
- Corbett, K.** (1993). The mystery of homosexuality. *Psychoanalytic Psychology*, 10: 345–357.
- Corbett, K.** (1996). Homosexual boyhood: Notes on girlyboys. *Gender & Psychoanalysis*, 1: 429–461.
- Corbett, K.** (2001). More life. *Psychoanalytic Dialogues*, 11: 313–335.
- Dean, T.** (2008). Breeding culture: Barebacking, bugchasing, giftgiving. *Massachusetts Review*, 49: 80–94.
- Elise, D.** (2001). Unlawful entry: Male fears of psychic penetration. *Psychoanalytic Dialogues*, 11: 499–531.
- Elliot, P.** (2001). A psychoanalytic reading of transsexual embodiment. *Studies in Gender & Sexuality*, 2: 295–325.
- Fast, I.** (1978). Developments in gender identity: The original matrix. *International Review of Psychoanalysis*, 5: 265–273.
- Fogel, G.I.** (1998). Interiority and inner genital space in men: What else can be lost in castration. *Psychoanalytic Quarterly*, 67: 662–697.
- Freud, S.** (1905). Három értekezés a szexualitás elméletéről. Ford. Ferenczi Sándor. In: Freud: *A szexuális élet pszichológiája* (31–131). Budapest: Cserépfalvi, 1995.
- Freud, S.** (1920). A női homoszexualitás egy esetének pszichogeneziséről. Ford. Schulcz Katalin. In: Freud: *A Farkasember. Klinikai esettanulmányok II* (219–255). Budapest: Filum, 1998.
- Giles, D.** (1977). Pornographic space: The other place. In B. Lawton – J. Staiger (eds.), *Film: Historical- Theoretical Speculations. The 1977 Film Studies Annual: Part Two* (52-66). Pleasantville, NY: Redgrave.
- Goldner, V.** (2011). Gender in free fall. *Psychoanalytic Dialogues*, 21: 153–158.
- Gozlan, O.** (2011). Transsexual surgery: A novel reminder and a navel remainder. *International Forum of Psychoanalysis*, 20: 45–52.

- Guss, J.R.** (2010). The danger of desire: Anal sex and the homo/masculine subject. *Studies in Gender & Sexuality*, 11: 124–140.
- Hansbury, G.** (2011a). King Kong and Goldilocks: Imagining transmasculinities through the trans-trans dyad. *Psychoanalytic Dialogues*, 21: 210–220.
- Hansbury, G.** (2011b). Trans/virtual: The anxieties of transsexual and electronic embodiments. *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*, 15: 1–10.
- Hansbury, G.** (2017). Unthinkable anxieties: Reading transphobic countertransferences in a century of psychoanalytic writing. *Transgender Studies Quarterly*, 4: 384–404.
- Horney, K.** (1926). Menekülés a nőiség elől. Ford. Battyán Katalin. In: Csabai M. – Erős F. (szerk.), *Freud titokzatos tárgya. Pszichoanalízis és női szexualitás* (118–130). Budapest: Új Mandátum, 1997.
- Juul, J.** (2009). Suck my manhole: Porn god Buck Angel talks FTM realness. *San Francisco Bay Guardian Online*, February 11.
- Klein, M.** (1957). *Irigység és hála – Tanulmány a tudattalan forrásokról*. Ford. Unoka Zsolt, Berán Eszter. Budapest: Animula, 2000.
- Kubie, L.S.** (1974). The drive to become both sexes. *Psychoanalytic Quarterly*, 43: 349–426.
- Lacan, J.** (1993). *The Seminar: Book III, The Psychoses, 1955–1956*. London: Routledge.
- Lacan, J. – Granoff, W.** (1956). Fetishism: The symbolic, the imaginary and the real. In: S. Lóránd – M. Bálint (eds.), *Perversions: Psychodynamics and Therapy* (265–276). New York: Gramercy Publishing.
- Langer, S.J.** (2014). Our body project: From mourning to creating the transgender body. *International Journal of Transgenderism*, 15: 66–75.
- Mayer, E.L.** (1985). Everybody must be just like me: Observations on female castration anxiety. *International Journal of Psychoanalysis*, 66: 331–337.
- Prosser, J.** (1998). *Second Skins: The Body Narratives of Transsexuality*. New York: Columbia University Press.
- Ramachandran, V.S. – McGeoch, P.D.** (2008). Phantom penises in transsexuals: Evidence of an innate genderspecific body image in the brain. *Journal of Consciousness Studies*, 15: 5–16.
- Saketopoulou, A.** (2014). Mourning the body as bedrock: Developmental considerations in treating transsexual patients analytically. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 62: 773–806.
- Saketopoulou, A.** (2015). This compromise formation that is gender: Countertransferential difficulties in cis analysts working with trans analysands. Paper presented at the congress of the International Psychoanalytical Association, Boston, July 24.

- Salamon, G.** (2010). *Assuming a Body: Transgender and Rhetorics of Materiality*. New York: Columbia University Press.
- Shelby, R.D.** (2002). About cruising and being cruised. In: J. Winer – J.W. Anderson – B. Cohler – D. Shelby (eds.), *Rethinking Psychoanalysis and the Homosexualities* (191–208). Hillsdale, NJ: Analytic Press.
- Shernoff, M.** (2006). Condomless sex: Gay men, barebacking, and harm reduction. *Social Work*, 51: 106–113.
- Tarpley, H.** (1993). Vagina envy in men. *Journal of the American Academy of Psychoanalysis & Dynamic Psychiatry*, 21: 457–464.
- xtraonline** (2010). Trans pornstar Buck Angel on his vagina, gay fans, and feminism. June 28. <https://www.youtube.com/watch?v=f5YoNRMHKPU>